การวิเคราะห์ต้นทุน กำหนดราคาขาย และผลตอบแทนผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ของวิสาหกิจชุมชนศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

Cost Analysis, Determination Selling Prices, and Returns of Multi-purpose Liquid Products of The Community Enterprise, Organic Agriculture Learning Center and Herbal Product Development, Tha Khae Subdistrict, Mueang District, Lop Buri Province

นันทนา แจ้งสว่าง[1*], นิพพิชฌน์ กมลธีระวิทย์[2], กรพินธุ์ กลิ่นเกษร[2]
Nantana Jaengsawang[1*], Nippit Kamolteeravit[2], Korapin Klinkesorn[2]

Received: May 3, 2024 Revised: June 10, 2024 Accepted: June 27, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ต้นทุนผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ของวิสาหกิจชุมชนศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 2) กำหนดราคาขายผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ของวิสาหกิจชุมชนศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี และ 3) วิเคราะห์ผลตอบแทนผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ของวิสาหกิจชุมชนศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีประชากรเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร จำนวน 10 คน และกลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร จำนวน 4 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเครื่องมือในการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลทั่วไปของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ข้อมูลต้นทุนการผลิต การกำหนดราคาขาย และผลตอบแทน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ 1 ถัง มีต้นทุนการผลิตรวมเท่ากับ 634.80 บาท นำมาบรรจุขวดขนาด 1 ลิตร ได้จำนวน 12 ขวด โดยมีต้นทุนการผลิตต่อขวดเท่ากับ 52.90 บาท 2) ผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ กำหนดราคาขายเท่ากับ 97.87 บาทต่อขวด มาจากการนำต้นทุนการผลิตรวมจำนวน 52.90 บาท บวก กำไรที่ต้องการขั้นต่ำร้อยละ 85 ของต้นทุนการผลิตรวม เท่ากับ 44.97 บาท ทั้งนี้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการกำหนดราคาขายเท่ากับ 100 บาทต่อขวด เพื่อให้ได้กำไรตามที่ต้องการ 3) ผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์มีปริมาณความต้องการขายจำนวน 100 ขวดต่อเดือน ทำให้มีรายได้จากการขายเท่ากับ 100 บาทต่อขวด หรือ 10,000 บาทต่อเดือน หรือ 120,000 บาทต่อปี และมีกำไรขั้นต้นเท่ากับ 47.10 บาทต่อขวด หรือ 4,710 บาทต่อเดือน หรือ 56,520 บาทต่อปี

คำสำคัญ: ต้นทุน, กำหนดราคาขาย, ผลตอบแทน, น้ำยาเอนกประสงค์

---

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

[2] อาจารย์, สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

* Corresponding Author: nim_nantana@hotmail.com

Abstract

This research aimed to 1) analyze the costs of multipurpose liquid products from the Community Enterprise Center for Organic Agriculture Learning and Herbal Product Development, Tha Khae sub-district, Mueang district, Lop Buri province, 2) determine the selling price of these multipurpose liquid products, and 3) analyze the returns on these products. The population consisted of 10 members of the Community Enterprise Center, with a sample group of 4 members selected through the purposive sampling technique. Interviews were used as the research instrument to collect general information about the community enterprise group, production cost data, pricing, and returns. Research findings were as follows: 1) The total production cost for one tank of multipurpose liquid product was 634.80 baht, which could be bottled into twelve 1-liter bottles, resulting in a production cost of 52.90 baht per bottle. 2) The selling price of the multipurpose liquid product was set at 97.87 baht per bottle, derived from the total production cost of 52.90 baht plus the desired minimum profit margin of 85%, which equaled 44.97 baht. However, the community enterprise group aimed to set the selling price at 100 baht per bottle to achieve their desired profit. 3) The demand for the multipurpose liquid product was 100 bottles per month, generating a revenue of 100 baht per bottle or 10,000 baht per month, equivalent to 120,000 baht per year. The gross profit was 47.10 baht per bottle, which amounted to 4,710 baht per month or 56,520 baht per year.

Keywords: Cost, Determining selling prices, Return, Multi-purpose liquid products

บทนำ

ในกลุ่มอุตสาหกรรมทางการเกษตร เราจำเป็นต้องยอมรับว่าผลจากการแข่งขันในตลาดที่รุนแรงหลายๆ ครั้ง จะทำให้มูลค่าหรือราคาของสินค้าทางการเกษตรมีราคาตกต่ำ หรืออาจมาจากสภาพดินฟ้าอากาศที่เป็นปัจจัยที่ไม่อาจควบคุมได้ ที่จะส่งผลให้ราคาของสินค้ามีการขยับขึ้นลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นแล้ว ผู้ผลิตสินค้าทางการเกษตร หรือเกษตรกร อาจจำเป็นต้องมีการฝึกฝน เรียนรู้ และพัฒนาเทคนิคในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าทางการเกษตรของตัวเอง เพื่อให้สามารถเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรได้มากขึ้น ซึ่งการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าเกษตร เป็นเทคนิคที่สำคัญที่จะช่วยให้เกษตรกรสามารถมีรายได้เพิ่มขึ้นจากผลผลิตทางการเกษตรของตัวเองได้ โดยความหมายโดยทั่วไปจะหมายถึง การนำผลผลิตทางการเกษตรมาเพิ่มลักษณะพิเศษหรือจุดเด่นบางอย่างให้ต่างไปจากเดิม เพื่อให้ตรงต่อความต้องการของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น โดยจะมีทั้งสินค้าที่เป็นอาหารและไม่ใช่อาหาร ซึ่งสินค้าทางการเกษตรที่เป็นอาหารนั้นจะมีเทคนิคในการเพิ่มมูลค่าโดยการแปรรูปหรือการถนอมอาหารเพื่อเพิ่มมูลค่าแก่สินค่าให้มีราคาที่สูงขึ้นกว่าเดิม ซึ่งหากมีการทำอย่างเป็นระบบ จะช่วยส่งผลให้ผลผลิตสินค้าทางการเกษตรมีปริมาณไม่ล้นตลาด ทำให้ไม่เกิดสงครามราคาที่จะทำให้ราคาสินค้าลดลง อีกทั้งยังเสริมสร้างอาชีพใหม่ ๆ ในชุมชน และยังสามารถลดต้นทุนการผลิตสินค้าได้อีกด้วย เนื่องจากผลผลิตทางการเกษตรที่ได้ผ่านกระบวนการแปรรูปมาแล้วนั้นโดยส่วนใหญ่จะมีขนาดที่เล็กกว่าขนาดปกติ ทำให้ค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้าจากแหล่งผลิตไปยังแหล่งจัดจำหน่ายลดลง (สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน), 2567)

การดำเนินชีวิตบนวิถีแห่งเศรษฐกิจพอเพียงนั้น การลดรายจ่ายของครอบครัวเป็นหนึ่งสิ่งที่สำคัญ โดยเฉพาะรายจ่ายสำหรับซื้อน้ำยาหรือสารทำความสะอาดที่ทุกครัวเรือนต้องใช้เป็นประจำทุกวันทั้ง สบู่ น้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผักหรือทำความสะอาดต่างๆ นั้นเป็นรูรั่วทางการเงินที่สำคัญทางหนึ่ง ซึ่งทำให้แต่ละบ้านต้องจ่ายเงินไปเป็นจำนวนไม่น้อย การทำน้ำยาเอนกประสงค์ด้วยวิธีการที่ง่ายดายเพื่อใช้เองและอุดรูรั่วทางการเงินของครอบครัว ด้วยผลผลิตเหลือกินเหลือใช้และหาได้ง่ายในท้องถิ่น จึงถือเป็นทางเลือกแห่งวิถีการพึ่งตนเองอันชาญฉลาดของ ครอบครัวยุคใหม่ (ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติบ้านบุญ, ม.ป.ป., หน้า 3)

วิสาหกิจชุมชนศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เกิดจากการรวมกลุ่มของสมาชิกทั้งข้าราชการ พนักงานบริษัท ผู้เกษียณอายุ และคนรุ่นใหม่ที่กลับมาทำเกษตรอินทรีย์ผสมผสาน เช่น ข้าว พืช ผัก ผลไม้ สมุนไพร แบบไรสารเคมีในพื้นที่ ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยน้อมนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาเป็นแบบอย่างเริ่มต้นจากแนวคิดการพึ่งพาตนเอง ทำของใช้จำเป็นในชีวิตประจำวันใช้เอง เช่น สบู่ แชมพู ยาสีฟัน โดยใช้วัตถุดิบจากสมุนไพรและผลไม้ที่ปลูกในสวน ซึ่งบางช่วงฤดูการมีมากจนต้องทิ้งหรือเน่าเสีย เช่น มะกรูด มะนาว มะเฟือง จึงใช้ภูมิปัญหาท้องถิ่น นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใช้ในครัวเรือนของตนเอง หรือนำไปแจกจ่าย หรือนำไปทดลองขายในชุมชน ทำให้ในปัจจุบันผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับการจดทะเบียนเป็นสินค้าตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product: OTOP) ภายใต้ชื่อ " WeCare " แบ่งเป็นผลิตภัณฑ์ 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) Body Care เป็นผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดร่างกาย เช่น สบู่ แชมพู ยาสีฟัน 2) Home Care เป็นผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดบ้าน เช่น น้ำยาอเนกประสงค์ น้ำยาล้างจาน น้ำยาล้างผัก 3) Health Care เป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ เช่น ยาดม ยาหม่อง น้ำมันนวด สเปรย์ไล่ยุง และ 4) Beauty Care เป็นผลิตภัณฑ์เพื่อความสวยงาม เช่น มาร์คหน้าสมุนไพร ผงสมุนไพรย้อมผมขาว นอกจากนี้ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังเผยแพร่ความรู้และประสบการณ์ให้ผู้ที่สนใจเข้ามาเรียนรู้ รู้จักสมุนไพร workshop การทำผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ทำของใช้ใกล้ตัวด้วยตนเองแบบง่ายนิดเดียว ทั้งนี้ถือเป็นการรวมกลุ่ม รวมพลัง สร้างสรรค์ ตอบโจทย์ เรื่องสุขภาพ สิ่งแวดล้อมที่ดี ช่วยสร้างงาน ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ให้สมาชิกในกลุ่ม สร้างความสามัคคีในชุมชน เพื่อความสุขที่ยั่งยืน (อารีย์ คำนวนกิจ, อัจฉรา คำนวนกิจ, ชนิดาภา เศรษฐบุตร, และปัทมา อ่วมวิไล, 2567, 5 มกราคม)

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์เพื่อสำรวจปัญหาเบื้องต้น คณะผู้วิจัยพบว่า ผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์เป็นน้ำยาทำความสะอาดบ้านแบบ All in one ทั้งซักผ้า ล้างจาน ถูพื้น ล้างห้องน้ำ ล้างรถ เช็ดกระจก อาบน้ำสุนัข ซึ่งมีส่วนผสมหลักจากเอนไซน์ผลไม้ธรรมชาติ เช่น สับปะรด มะกรูด มะนาว ใช้ทำความสะอาดได้ดี และปลอดภัย ช่วยถนอมมือ รักษาสิ่งแวดล้อม โดยทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังไม่มีระบบการจัดทำบัญชีหรือแนวทางการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ที่ถูกต้องตามหลักการทางบัญชี และยังไม่ทราบว่าผลตอบแทนหรือกำไรที่แท้จริงมีจำนวนเท่าใด จึงต้องการคำแนะนำหรือแนวทางในการจัดทำบัญชี การคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ การตั้งราคาขายผลิตภัณฑ์อย่างเหมาะสม และอยากทราบแนวทางการคำนวณผลตอบแทนจากการขายผลิตภัณฑ์ รวมถึงแนวทางที่สมาชิกสามารถทราบรายการรับ-จ่าย ผลกำไรจากการขาย อย่างถูกต้องครบถ้วน จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำเรื่องการวิเคราะห์ต้นทุน กำหนดราคาขาย และผลตอบแทน ของผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ เพื่อให้ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ทราบต้นทุนการผลิต การกำหนดราคาขาย และผลตอบแทน ของผลิตภัณฑ์น้ำยาเอกประสงค์

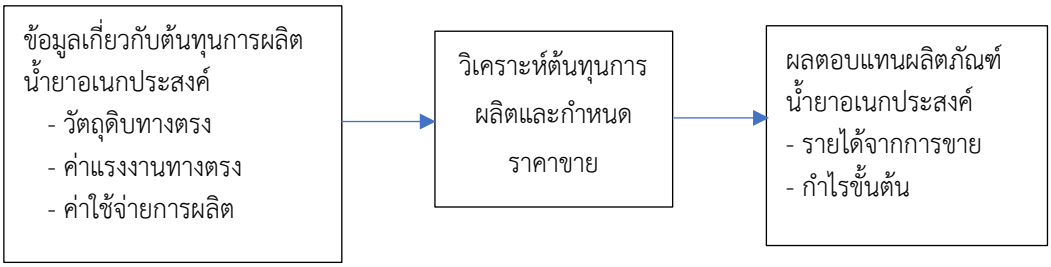
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ของวิสาหกิจชุมชนศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

2. เพื่อกำหนดราคาขายผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ของวิสาหกิจชุมชนศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

3. เพื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ของวิสาหกิจชุมชนศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน 10 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน 4 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เฉพาะผู้ที่มีหน้าที่ดูแลด้านการบริหารจัดการ ด้านการขาย ด้านการผลิต และด้านการบัญชีการเงิน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยคำถามปลายปิด (Close-end question) และคำถามปลายเปิด (Open-ended question) แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ประวัติความเป็นมา จำนวนสมาชิก แผนผังโครงสร้างกลุ่ม ระยะเวลาดำเนินงาน ผลิตภัณฑ์และราคาผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน เงินลงทุนเริ่มแรก ช่องทางการจำหน่าย กำลังการผลิต แหล่งวัตถุดิบ ความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ปัญหาการดำเนินงาน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ ได้แก่ 1. วัตถุดิบทางตรง ประกอบด้วย รายการวัตถุดิบ ปริมาณที่ใช้ ราคาต่อหน่วย จำนวนค่าวัตถุดิบที่ใช้จริง 2. ค่าแรงงานทางตรง ประกอบด้วย รายการค่าแรงงาน ค่าแรงงานต่อวัน จำนวนวันหรือชั่วโมงที่ใช้จริง จำนวนค่าแรงงานที่ใช้จริง และ 3. ค่าใช้จ่ายในการผลิต ประกอบด้วย รายการค่าใช้จ่ายผลิต จำนวนที่ใช้จริง

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดราคาขายและผลตอบแทนผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ ได้แก่ อัตรากำไรที่ต้องการ ปริมาณการขายที่ต้องการ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะก่อนปฏิบัติการ โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เพื่อศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี บทความ ตำรา และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต การกำหนดราคาขาย และผลตอบแทน จากนั้นประสานงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อลงพื้นที่สัมภาษณ์

ระยะเวลาปฏิบัติการ โดยลงพื้นที่สัมภาษณ์ตามวันเวลาที่นัดหมาย โดยใช้แบบสัมภาษณ์

ระยะสรุปผลและรายงานผล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์ต้นทุน กำหนดราคาขาย และผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่กำหนดตามวัตถุประสงค์ ได้แก่

1) ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive method) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่รวบรวมมาจากการใช้แบบสัมภาษณ์ มานำเสนอในรูปแบบบรรยายและสรุปผลการวิจัย

2) การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต เพื่อทราบต้นทุนการผลิต และกำหนดราคาขายผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ และผลตอบแทนผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาจากการสัมภาษณ์กุล่มตัวอย่าง และใช้สูตรการคำนวณในการวิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการคำนวณทางการบัญชี การบรรยาย และสรุปผลการวิจัย ซึ่งสูตรที่ใช้ในการคำนวณ ผู้วิจัยได้ศึกษามาจากนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

สูตรการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต มีที่มาจากเบญจมาศ อภิสทธิ์ภิญโญ (2562) และสมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ (2563) ที่กล่าวว่าต้นทุนการผลิตประกอบด้วยวัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต ผู้วิจัยจึงใช้สูตรการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต ดังนี้

ต้นทุนการผลิต = วัตถุดิบทางตรง + ค่าแรงงานทางตรง + ค่าใช้จ่ายการผลิต

สูตรการกำหนดราคาขาย มีที่มาจากกฤติยา ยงวณิชย์ (2563) ธัญปวีณ์ รัตน์พงศ์พร (2562) และศศิวิมล มีอำพล (2560) ที่กล่าวว่าการกำหนดราคาขาย สามารถใช้ฐานจากต้นทุนบวกกับกำไรที่ต้องการ ผู้วิจัยจึงใช้สูตรการกำหนดราคาขาย ดังนี้

ราคาขาย = ต้นทุนรวม + (อัตราการบวกเพิ่ม x ต้นทุนรวม)

สูตรการวิเคราะห์ผลตอบแทน มีที่มาจากอำนาจ รัตนสุวรรณ และธีรเสฏฐ์ ศิรธนานนท์ (2564) นิพันธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจั่นเพชร (2564) ที่กล่าวว่ากิจการมีรายได้จากการดำเนินงาน เป็นรายได้ที่เกิดจากการขายหรือการบริการ และหากนำรายได้จากการขายหักด้วยรายจ่ายจะทำให้ทราบกำไรขาดทุนของกิจการ ผู้วิจัยจึงใช้สูตรการวิเคราะห์ผลตอบแทน ดังนี้

รายได้จากการขาย = ปริมาณ x ราคาขาย

กำไรขั้นต้น = รายได้จากการขาย – ต้นทุนขาย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลวิสาหกิจชุมชนศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์ 1 เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ของวิสาหกิจชุมชนศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

จากการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตน้ำยาอเนกประสงค์ ได้มาจากผลรวมของ วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต โดยวัตถุดิบทางตรง ประกอบด้วย น้ำหมักสับปะรด น้ำหมักมะกรูด น้ำด่างขี้เถ้าเกลือ สารฟอง N70 ส่วนค่าแรงงานทางตรง ประกอบด้วย ค่าแรงในการกวนน้ำยา การกรอกน้ำยาลงขวด การติดสติกเกอร์และบรรจุภัณฑ์ และค่าใช้จ่ายการผลิต ประกอบด้วย ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าสาธารณูปโภค ค่าเสื่อมราคา ค่าบรรจุภัณฑ์ ค่าสติกเกอร์ ซึ่งการผลิตน้ำยาอเนกประสงค์ 1 ถัง สามารถนำมาบรรจุขวดขนาด 1 ลิตร ได้จำนวน 12 ขวด ดังรายละเอียดตามตาราง 1 แสดงต้นทุนการผลิตน้ำยาอเนกประสงค์

ตาราง 1 แสดงต้นทุนการผลิตน้ำยาอเนกประสงค์

รายการ	**ต้นทุนการผลิตต่อถัง (บาท)**	**ต้นทุนการผลิตต่อขวด (บาท)**
วัตถุดิบทางตรง	310.00	25.83
ค่าแรงงานทางตรง	69.80	5.82
ค่าใช้จ่ายการผลิต	255.00	21.25
รวม	**634.80**	**52.90**

จากตาราง 1 แสดงต้นทุนการผลิตน้ำยาอเนกประสงค์ พบว่า การผลิตน้ำยาอเนกประสงค์ 1 ถัง มีต้นทุนการผลิตรวมเท่ากับ 634.80 บาท ประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรงเท่ากับ 310 บาท ค่าแรงงานทางตรงเท่ากับ 69.80 บาท และค่าใช้จ่ายการผลิตเท่ากับ 255 บาท ซึ่งน้ำยาอเนกประสงค์ 1 ถัง นำมาบรรจุขวดขนาด 1 ลิตร ได้จำนวน 12 ขวด โดยมีต้นทุนการผลิตต่อขวดเท่ากับ 52.90 บาท ประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรงเท่ากับ 25.83 บาทต่อขวด ค่าแรงงานทางตรงเท่ากับ 5.82 บาทต่อขวด และค่าใช้จ่ายการผลิตเท่ากับ 21.25 บาทต่อขวด หากคำนวณตามสูตรจะได้ดังนี้

ต้นทุนการผลิต = วัตถุดิบทางตรง + ค่าแรงงานทางตรง + ค่าใช้จ่ายการผลิต
= 25.83 + 5.82 + 21.25
= 52.90 บาทต่อขวด

วัตถุประสงค์ 2 เพื่อกำหนดราคาขายผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ของวิสาหกิจชุมชนศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

กำหนดราคาขายผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ ได้มาจากการนำต้นทุนการผลิตรวม บวก กำไรที่ต้องการ (อัตราการบวกเพิ่ม x ต้นทุนรวม) ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการกำไรขั้นต่ำร้อยละ 85 ของต้นทุนการผลิตรวม ดังรายละเอียดตามตาราง 2 แสดงการกำหนดราคาขายผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์

ตาราง 2 แสดงการกำหนดราคาขายผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์

รายการ	จำนวนเงินต่อขวด (บาท)
วัตถุดิบทางตรง	25.83
ค่าแรงงานทางตรง	5.82
ค่าใช้จ่ายการผลิต	21.25
รวมต้นทุนการผลิต	**52.90**
บวก กำไรที่ต้องการ (85%)	44.97
ราคาขาย	**97.87**

จากตาราง 2 แสดงการกำหนดราคาขายผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ พบว่า ผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ กำหนดราคาขายเท่ากับ 97.87 บาทต่อขวด มาจากการนำต้นทุนการผลิตรวมจำนวน 52.90 บาท บวก กำไรที่ต้องการขั้นต่ำร้อยละ 85 เท่ากับ 44.97 บาท (52.90 x 85%) หากคำนวณตามสูตรจะได้ดังนี้

ราคาขาย = ต้นทุนรวม + (อัตราการบวกเพิ่ม x ต้นทุนรวม)

= 52.90 + (85% x 52.90)

= 97.87 บาทต่อกล่อง

ทั้งนี้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจึงมีความต้องการกำหนดราคาขายเท่ากับ 100 บาทต่อขวด เพื่อให้ได้กำไรตามที่ต้องการ

วัตถุประสงค์ 3 เพื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ของวิสาหกิจชุมชนศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

การวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการขายผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ ดูจากรายได้จากการขาย และกำไรขั้นต้น ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต้องการขายผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์จำนวน 100 ขวดต่อเดือน ดังรายละเอียดตามตาราง 3 แสดงผลตอบแทนจากการขายผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์

ตาราง 3 แสดงผลตอบแทนจากการขายผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์

รายการ	จำนวนเงินต่อขวด(บาท)	จำนวนเงินต่อเดือน (บาท)	จำนวนเงินต่อปี (บาท)
รายได้จากการขาย	100.00	10,000.00	120,000.00
หัก ต้นทุนขาย	52.90	5,290.00	63,480.00
กำไรขั้นต้น	**47.10**	**4,710.00**	**56,520.00**

จากตาราง 3 แสดงผลตอบแทนจากการขายผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ พบว่า ผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ขายในราคา 100 บาทต่อขวด ทำให้มีรายได้จากการขายเท่ากับ 100 บาทต่อขวด หรือ 10,000 บาทต่อเดือน (100 ขวด x 100 บาท) หรือ 120,000 บาทต่อปี (10,000 บาท x 12 เดือน) และมีกำไรขั้นต้นเท่ากับ 47.10 บาทต่อขวด หรือ 4,710 บาทต่อเดือน (100 ขวด x 47.10 บาท) หรือ 56,520 บาทต่อปี (4,710 บาท x 12 เดือน) หากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต้องการขายผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์จำนวน 100 ขวดต่อเดือน สามารถคำนวณตามสูตรจะได้ดังนี้

1. รายได้จากการขาย = ปริมาณ x ราคาขาย
= 100 ขวด x 100 บาท
= 10,000 บาทต่อเดือน
2. กำไรขั้นต้น = รายได้จากการขาย – ต้นทุนขาย
= 10,000 บาท – 5290 บาท
= 4,710 บาทต่อเดือน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสรุปว่า 1) ผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ 1 ถัง มีต้นทุนการผลิตรวมเท่ากับ 634.80 บาท ประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรงเท่ากับ 310 บาท ค่าแรงงานทางตรงเท่ากับ 69.80 บาท และค่าใช้จ่ายการผลิตเท่ากับ 255 บาท ซึ่งน้ำยาอเนกประสงค์ 1 ถัง นำมาบรรจุขวดขนาด 1 ลิตร ได้จำนวน 12 ขวด โดยมีต้นทุนการผลิตต่อขวดเท่ากับ 52.90 บาท ประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรงเท่ากับ 25.83 บาทต่อขวด ค่าแรงงานทางตรงเท่ากับ 5.82 บาทต่อขวด และค่าใช้จ่ายการผลิตเท่ากับ 21.25 บาทต่อขวด 2) ผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์กำหนดราคาขายเท่ากับ 97.87 บาทต่อขวด มาจากการนำต้นทุนการผลิตรวมจำนวน 52.90 บาท บวก กำไรที่ต้องการขั้นต่ำร้อยละ 85 ของต้นทุนการผลิตรวม เท่ากับ 44.97 บาท ทั้งนี้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความต้องการกำหนดราคาขายเท่ากับ 100 บาทต่อขวด เพื่อให้ได้กำไรตามที่ต้องการ 3) ผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์มีปริมาณความต้องการขายจำนวน 100 ขวดต่อเดือน ทำให้มีรายได้จากการขายเท่ากับ 100 บาทต่อขวด หรือ 10,000 บาทต่อเดือน หรือ 120,000 บาทต่อปี และมีกำไรขั้นต้นเท่ากับ 47.10 บาทต่อขวด หรือ 4,710 บาทต่อเดือน หรือ 56,520 บาทต่อปี

โดยการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตของผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ของวิสาหกิจชุมชนศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ประกอบด้วยวัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง ค่าใช้จ่ายการผลิต ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของภัทรภร กินิพันธ์ (2566) ที่ทำการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตของผลิตภัณฑ์กระเป๋าสานเส้นพลาสติกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านขามป้อม ตำบลสวนหม่อน อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ที่วิเคราะห์ต้นทุนการผลิตจากวัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต สอดคล้องกับงานวิจัยของผกามาศ บุตรสาลี (2565) ที่ทำการวิเคราะห์ต้นทุนการทอผ้าไหมมัดหมี่ ชุมชนบ้านมาบสมอ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่วิเคราะห์ต้นทุนการผลิตจากวัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต สอดคล้องกับงานวิจัยของทิพวรรณ รัตนพรหม, นิฟาตีฮะ ปัตนวงศ์, นันทิกานต์ ประสพสุข, และเนตรวดี เพชรประดับ (2564) ทำการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตของผลิตภัณฑ์กล่องซิปรอบจากกระจูดรายา กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์กระจูดบ้านพรุกาบแดง 110/1 หมู่ที่7 ตำบลไพรวัน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ที่วิเคราะห์ต้นทุนการผลิตจากวัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต และสอดคล้องกับอรทัย ชำนาญกิจ, สุกัลยา ปรีชา, อัญชลี สนด, และเฉลิมเกียรติ ร่างเล็ก (2561) ที่ศึกษาต้นทุนการผลิตขนมจีนในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยวิเคราะห์จากวัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต

การกำหนดราคาขายของผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ของวิสาหกิจชุมชนศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ใช้การคำนวณจากสูตรโดยนำต้นทุนการผลิตรวม + (อัตราส่วนเพิ่ม X ต้นทุนการผลิตรวม) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรภร กินิพันธ์ (2566) ที่มีการวิเคราะห์แนวทางการกำหนดราคาขายของผลิตภัณฑ์กระเป๋าสานเส้นพลาสติก โดยใช้ต้นทุนเต็ม+(อัตรากำไรบวกเพิ่ม X ต้นทุนเต็ม) สอดคล้องกับงานวิจัยของทิพวรรณ รัตนพรหม, นิฟาตีฮะ ปัตนวงศ์, นันทิกานต์ ประสพสุข,

และเนตรวดี เพชรประดับ (2564) ที่ทำการกำหนดราคาขายของผลิตภัณฑ์กล่องซิปรอบจากกระจูดรายา โดยใช้สูตรราคาขายสินค้าต่อหน่วย = ต้นทุนสินค้ารวมต่อหน่วย + ส่วนบวกเพิ่มที่ต้องการ

ส่วนผลตอบแทนจากการขายผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ของวิสาหกิจชุมชนศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ตำบลท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ดูจากรายได้จากการขาย และกำไรขั้นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของผกามาศ บุตรสาลี (2565) ที่ทำการวิเคราะห์ผลตอบแทนการทอผ้าไหมมัดหมี่ โดยใช้รายได้จากการขายผ้าไหมมัดหมี่ กำไรขั้นต้น และอัตราส่วนทางการเงิน และสอดคล้องกับงานวิจัยของอรทัย ชำนาญกิจ, สุกัลยา ปรีชา, อัญชลี สนด, และเฉลิมเกียรติ ร่างเล็ก (2561) ที่ศึกษาผลตอบแทนทางการเงินการผลิตขนมจีนในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้รายได้จากการขายขนมจีน กำไรขั้นต้น และกำไรสุทธิ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถคำนวณต้นทุนการผลิตที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ และทราบว่าต้นทุนการผลิตรายการใดสูงเกินไป จะได้หาแนวทางในลดต้นทุนการผลิต เช่น ค่าวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการผลิต ค่าบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น โดยวางแผนการขายล่วงหน้า และสั่งวัตถุดิบ หรือบรรจุภัณฑ์ในปริมาณที่สอดคล้องกับยอดขาย เพื่อให้ประหยัดต้นทุนการผลิต นอกจากนี้ยังสามารถนำแนวทางการคำนวณตุ้นการผลิตไปใช้กับผลิตภัณฑ์รายการอื่นของกลุ่มวิสากิจชุมชน

2. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีการกำหนดราคาขายผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ โดยนำหลักการกำหนดราคาขายเพื่อให้ได้กำไรตามที่ต้องการไปใช้กำหนดราคาขายอย่างเหมาะสม

3. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถคำนวณผลตอบแทนจากการขายผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ทั้งต่อขวด ต่อเดือน และต่อปี เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการวางแผนกำหนดปริมาณการขาย ให้สอดคล้องกับกำลังการผลิตของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และสามารถนำไปเป็นแนวทางการพยากรณ์ยอดขายหรือผลตอบแทนจากการขายในอนาคตทั้งผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์และผลิตภัณฑ์รายการอื่นของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยทำให้ทราบต้นทุนการผลิตรวม ที่ประกอบด้วยวัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิตของผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์ รวมถึงการกำหนดราคาขายเพื่อให้กำไรที่ต้องการขั้นต่ำร้อยละ 85 ของต้นทุนการผลิตรวม ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถนำผลการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนไปใช้ได้จริง ทั้งนี้การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตยังไม่รวมค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ดังนั้นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังคงต้องคำนวณค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานอื่นเพิ่มเติม เพื่อให้ทราบกำไรสุทธิจากการขายผลิตภัณฑ์

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต กำหนดราคาขาย และผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์น้ำยาอเนกประสงค์เพียงอย่างเดียว ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาผลิตภัณฑ์รายการอื่นของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เช่น สบู่ แชมพู ยาสีฟัน ยาดม ยาหม่อง น้ำมันนวด สเปรย์ไล่ยุง มาร์คหน้าสมุนไพร ผงสมุนไพรย้อมผมขาว เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กฤติยา ยงวณิชย์. (2563). **การบัญชีบริหาร.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ทิพวรรณ รัตนพรหม, นิฟาตีฮะ ปัตนวงศ์, นันทิกานต์ ประสพสุข, และเนตรวดี เพชรประดับ. (2564). **การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์กล่องซิปรอบจากกระจูดรายา: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์กระจูดบ้านพรุกาบแดง 110/1 หมู่ที่7 ตำบลไพรวัน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เพื่อการกำหนดราคาขายที่เหมาะสม.** การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 12. 1531-1544.

ธัญปวีณ์ รัตน์พงศ์พร. (2562). **นโยบายและกลยุทธ์ราคา.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นิพันธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจั่นเพชร. (2564). **ทฤษฎีการบัญชี.** กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทีพีเอ็น เพรส.

เบญจมาศ อภิสิทธิ์ภิญโญ. (2562). **การบัญชีต้นทุน1.** กรุงเทพมหานคร: แพนด้าเลิร์นนิ่งบุ๊ค.

ผกามาศ บุตรสาลี. (2565). การวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และอัตราส่วนทางการเงินจากการทอผ้าไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. **วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.** 16(3). 111-123.

ภัทรภร กินิพันธ์ (2566). การวิเคราะห์ต้นทุนและแนวทางการกำหนดราคาขายตามวิธีต้นทุนของผลิตภัณฑ์กระเป๋าสานเส้นพลาสติกของวิสาหกิจชุมชนบ้านขามป้อม ตำบลสวนหม่อน อำเภอมัญจาคีรีจังหวัดขอนแก่น. **วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. 13(4), 298-309.

ศศิวิมล มีอำพล. (2560). **การบัญชีเพื่อการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 24.** กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม จำกัด.

ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติบ้านบุญ. (ม.ป.ป.). **คนมีน้ำยา น้ำยาอเนกประสงค์(สูตรชีวภาพ).** ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์. (2563). **การบัญชีบริหาร.** กรุงเทพมหานคร: บริษัท กรีนไลฟ์ พริ้นติ้งเฮ้าส์ จำกัด.

สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน). (2567). **การทำเกษตรแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า.** สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2567, จาก https://www.arda.or.th/detail/6191

อรทัย ชำนาญกิจ, สุกัลยา ปรีชา, อัญชลี สนด, และเฉลิมเกียรติ ร่างเล็ก. (2561). **การศึกษาต้นทุน ผลตอบแทนทางการเงินและการจัดการด้านการตลาด สำหรับการผลิตขนมจีนในจังหวัดนครศรีธรรมราช.** คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.

อารีย์ คำนวนกิจ, อัจฉรา คำนวนกิจ, ชนิดาภา เศรษฐบุตร, และปัทมา อ่วมวิไล. (2567, 5 มกราคม). **สำรวจสภาพปัจจุบัน ความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และปัญหาการดำเนินงาน.** (นันทนา แจ้งสว่าง และคณะผู้วิจัย, ผู้สัมภาษณ์)

อำนาจ รัตนสุวรรณ และธีรเสฏฐ์ ศิรธนานนท์. (2564). **การบัญชีขั้นต้น**. กรุงเทพฯ: หจก. พิมพ์พรรณการพิมพ์.